



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

Disputatio Vigesima Secvnda. De prioritare & posterioritate Diuinarum
personarum, reliquorumque Diuinorum attributorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

negandum est, hunc Deum esse communem singulis personis formaliter & constitutiue, quia ut sic importat oppositas relationes. Si autem sumatur secundum ea, quæ explicite tantum importat, tunc nego, dicere subsistentiam aliquam, sed solam naturam indiuiduam perfecte existentem, & ad summum connotare tantum aliquam subsistentiam indeterminatam; atque ut sic esse commune singulis personis.

Concilium
Rhemense.

32. Hinc soluitur quoddam testimoniū Concilij Rhemenfis, quod afferri solet cōtra nostram sententiam. *Credimus, inquit, simpliciter, naturā Diuinitatis esse Deum, nec aliquo sensu Catholico posse negari, quin Diuinitas sit Deus, & Deus Diuinitas.* Ex quo testimonio colligunt aduersarij; Diuinitatem aliquam dicere subsistentiam; alioqui posset aliquo sensu Catholico negari, Diuinitatem esse Deum, quia *Deus* supra Diuinitatem aliquā importat subsistentiam. Sed solutio penderet ex mente Concilij, contra Gilbertum definientis, veras esse has propositiones, *Diuinitas est Deus, & Deus est Diuinitas*, non propter aliquam subsistentiam communem, quam importat *Deus*, sed propter identitatem, vel, ut ego puto, essentialem inclusionem omnium Diuinarum personarum cum ipsa Diuinitate; ratione cuius inclusionis in nullo sensu Catholico negari potest, quin *Deitas sit Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus*, ut Lateranense Concilium definit: & à fortiori, quin *Deus sit Deitas*. Ad confirmationem nego, *hic Deus*, de formali & explicite importare aliquam subsistentiā, sed solum indiuiduum concretum Deitatis, & tantum connotare aliquam subsistentiam indeterminatē. Quod sufficit, ut sit principiam omnium operationum.

Gilbert.

Concilium
Lateranense.

33. Ad quartam rationem nego antecedens. Ad cuius probationem nego, subsistentias relatiuas reddere subsistentes solos actus notionales, sed etiam naturam ipsam: tum quia omnis subsistentia per se primò respicit naturam, cum sit naturale complementum illius. Tum quia cum ipsis actibus notionalibus immediatè etiam communicatur natura: quia cum actus notionales sint actus vitales intellectiōis & volitionis, & ad actus vitales per se immediatè concurrat substantia ipsa viuētis, cum actibus ipsis notionalibus, immediatè communicatur etiam natura Diuina, tanquam immediatum & proximum principium communicationis. Et consequenter subsistentiæ personales non solum reddunt subsistentes actus ipsos notionales intelligendi & volendi, sed etiam naturam, & totam substantiam Dei.

34. Ad confirmationem distinguendū est de operatione, vel quā subsistentia ipsa producit, & nego, ad eam præsupponi subsistentiam ipsam, quæ producit; alioqui illa esset, antequam produceretur: sed vel præsupponi aliam subsistentiam, quæ non producit, sicut ad subsistentiam Filij, & Spiritus sancti præsupponitur subsistentia Patris, quæ competit Deo ante vllam originem: vel certè nullam præsupponi subsistentiam, ut cum in aliquorum sententiā natura creata propriam sibi producit subsistentiam. Illa enim non præsupponitur ad productionem sui, tametsi præsupponatur ad reliquas omnes operationes nature. Dixi, in aliquorum sententiā: nam in meā sententiā, subsistentia creata non producit à propriā naturā, sed ab extrinseco agente, à quo natura ipsa producit, ut in sexto tomo de Incarnatione ostendo.

DISPUTATIO XXII.

De Prioritate & Posterioritate Diuinarum Personarum, reliquorumque Diuinorum attributorum.

SECTIO PRIMA.

An, & quæ prioritas & posterioritas admittenda sit in Diuinis Personis, Diuinisque attributis?

I. **D**UPLEX considerari potest Prioritas & Posterioritas in Deo, vna realis, seu actualis, altera virtualis, seu rationis. Illa necessariò postulat distinctionem realem inter extrema ipsa, quæ inuicem com-

parantur ut priora, & posteriora. Cuius ratio est, quia prioritas & posterioritas formaliter consistit in habitudine vnius ad aliud: ergo qualis erit habitudo, talis erit prioritas & posterioritas. Implicat autem habitudo realis inter ea, quæ non sunt

distincta

distincta realiter. Ergo pariter implicabit prioritas & posterioritas realis inter ea, quæ non sunt distincta realiter. Hæc verò postulat solum fundamentum, & exigentiam naturalis præcõceptibilitatis vnius formalitatis ad aliam, absque vlla distinctione in re. Quæ prioritas apud Durand. in 1. dist. 12. q. 1. num. 25. appellatur ordo naturalis præsuppositionis seu exigentiæ, per quam res præbet intellectui fundamentum concipiendi illam cum tali ordine prioritatis & posterioritatis. Nam eo ordine concipienda sunt, quæ in re solâ ratione differunt, qualem habet ea ipsa, quæ differunt realiter. Vt quia in nobis actus intellectus realiter præsupponitur ad actum voluntatis; in Deo, in quo actus intellectus ratione tantum differt ab actu voluntatis, à nobis, qui vno conceptu non valemus vtrumque exprimere, actus intellectus Diuini præconcipiendus est actui voluntatis Diuinæ. His adnotatis,

2. PRIMÆ sententia negat omnem prioritatem & posterioritatem, tam realem, quā rationis inter ipsas personas Diuinas producentes & productas, solumque admittit inter illas realem ordinem originis, absq. vlla prioritate & posterioritate reali, vel rationis, tamen si eandem prioritatem & posterioritatem rationis non neget in alijs perfectionibus & attributis Diuinis. Est Alensis 1. p. q. 46. mēb. 2. S. Th. 1. p. q. 33. art. 1. ad 3. & q. 42. art. 3. & alibi, Bonauenturæ in 1. dist. 20. q. vltima. Richardi q. 3. Durandi dist. 9. q. 2. & dist. 12. q. 1. & dist. 20. q. 2. Capreoli dist. 29. art. 1. conclus. 4. Molinæ 1. p. q. 42. art. 3. & aliorum. Quorum duplex est fundamentum. Primum nititur autoritate Patrum expressè negantium prioritatem in posterioritatem inter Diuinas personas, & solum admittentium ordinem realis originis. Athanasius in Symbolo: *In Trinitate, inquit, nihil prius aut posterius.* Nazianzenus Oratione 37. de Spiritu sancto: *Nec enim, inquit, hoc magis, illud minus est Deus, nec hoc prius, illud posterius.* Augustinus lib. 3. contra Maximinum c. 14. *Non genitorem ab eo, quem genuit, sed genitum à genitore mitti oportebat. Verum hoc non est inæqualitas substantiæ, sed ordo naturæ; non quod alter prior esset altero, sed quod alter esset ex altero.*

3. Secundum fundamentum dicitur ex re ipsa: quoniam, vt argumentatur Durandus præcitato loco dist. 9. Si vna persona esset prior altera, aut esset ratione essentię, aut ratione relationis. Non ratione essentię, quia cum sit vna numero in omnibus personis, non potest ratione illius vna persona esse prior altera, nam prius requirit distinctionem à suo posteriori. Non ratione relationis, quia relationes, quibus Diuinæ personæ constituuntur, sunt oppositæ: relationes autem oppositæ sunt simul naturæ & ratione, neutra enim esse, aut concipi potest sine altera. Confit. quia prius & posterius important excessum, & defectum: ergo admittenda non sunt in Diuinis, in quibus nullus ex-

cessus, nullus defectus admittendus est.

4. SECUNDÆ sententia negat inter Diuinas personas prioritatem & posterioritatem realem, admittit tamen inter eas, & reliquas perfectiones Diuinas prioritatem & posterioritatem rationis. Est Herueius 1. dist. 12. q. 1. Argentinæ dist. 9. q. 1. art. 4. Torres 1. p. q. 42. art. 3. Fundamentum prioris assertionis est idem, quod præcedentis sententiæ. Posterioris verò est, quia licet personæ diuinæ consideratę secundum formalitatem oppositarum relationum, quibus se mutuo respiciunt, sint simul cognitione, neque vna ratione præcedat aliam; consideratę tamen secundum formalitatem hypostasum, constituentium personas in esse productiuo & producibili seu producto, vna præcedit aliam ratione, nempe productiua producibilem. Sicut licet causa nequeat intelligi secundum formalitatem causæ sine expresso ordine ad effectum, potest tamen præintelligi ad suum effectum secundum formalitatem virtutis causatiuæ, quia hæc non inuoluit expressum ordinem ad effectum, præsertim considerata specificatiuè & naturaliter, non autem multiplicatiuè & formaliter.

5. TERTIÆ sententia admittit in diuinis non solum prioritatem & posterioritatem realem originis inter personas producentes & productas, sed etiam realem prioritatem & posterioritatem inter ipsas perfectiones absolutas, quam prioritatem & posterioritatem naturæ Scotus & Scotistæ appellant. Est Scoti in 1. dist. 5. q. 2. §. *secunda difficultas*, & dist. 7. §. *contra istud*, sed fusiùs in 2. dist. 1. q. 1. §. *quantum ad hoc*. Distinguit igitur Scotus tria instantia naturæ in diuinis.

6. Primum, in quo natura diuina considerata per se ante omne suppositum, est infinitè perfectæ, ex quâ pullulabiles sunt relationes, non tanquam formæ dantes illi esse, cum ex se ipsa sit simpliciter ens; sed tanquam supposita accipienria esse ab ipsa Deitate, per quod esse ipsa supposita formaliter sint, & per quod sint implemet Deus eadem prorsus Deitate, non quidem vt forma informante, sed vt quidditate per perfectissimam identitatem ipsis communicata. Huius instantis meminit Scotus in 1. dist. 5.

7. Secundum instans naturæ est, in quo eadem natura diuina habet obiectum primum sibi intimè præsens per intellectum & voluntatem, quod est ipsa nuda essentia Dei, vt infinitè intelligibilis & amabilis. Quæ intima præsentia essentię cum intellectu & voluntate in ratione obiecti intelligibilis & amabilis constituit memoriam secundā in prima persona, eamque proximè potentē ad intelligendā & volendam suam essentiam, nec non ad gignendum & spirandum de sua propria substantia infinitum Verbum & Amorem.

8. Tertium instans seu signum rationis est, in quo omnes personæ diuinæ simul producunt intra se creaturas in esse ideali & intelligibili, ante quod signum creaturæ non erant

Durand.

Alensis.
S. Thomas.
Bonauent.
Richardus.
Durandus.
Capreolus.
Molina.

Athanasius

Nazianz.

Augustin.

Durandus.

Herueius.
Argentin.
Torres.

Scotus.

Scotus.

erant ex se intelligibiles. Horum duorum postremorum signorum meminit in secundo dist. 1. q. 1. vbi etiā subdiuidit duos ordines originis, alterum simpliciter, alterum secundum quid. Primus est, quo Pater producit Filium, & uterque Spiritum sanctum. Secundus est, quo omnes tres diuinæ personæ producantur creaturas in esse intelligibili & ideali: sed Pater per virtutem à se, Filius autem per virtutem sibi communicatam à Patre, Spiritus verò sanctus per virtutem acceptam ab utroque. Prior ordo originis est verus & realis, & ideo dicitur simpliciter talis, quia per illum realiter producuntur personæ diuinæ. Posterior verò non est verus & realis, sed ad similitudinem duntaxat ordinis & originis realis; & ideo dicitur ordo secundum quid, quia per illum non producuntur personæ diuinæ, sed supponuntur productæ, & illis quasi accidentaliter, seu concomitanter talis ordo aduenit.

9. Docet præterea hos duos ordines, nempe *Naturæ & originis* esse diuersæ rationis; eosque ita combinat, vt in primo ordine naturæ nullus sit ordo originis; in secundo verò ordine naturæ sit totus prior ordo originis, quod pater gignit, & Filius gignitur, & quo uterque spirat, & Spiritus sanctus spiratur. In tertio ordine naturæ collocat posteriorem ordinem originis, quo Pater à se, reliquæ verò personæ per virtutem sibi ab alio communicatam producantur: Nō enim, repugnat, vt in eodem instanti naturæ simul sint plura instantia originis, cuiusmodi sunt quo Pater gignit, & Filius gignitur, & quo uterque spirat, & Spiritus sanctus spiratur. Nam sicut in creaturis possunt in eodem instanti durationis esse plura instantia naturæ, & in eodem instanti naturæ plura instantia causalitatis: ita in diuinis in eodem instanti æternitatis esse possunt plura instantia naturæ, & in eodem instanti naturæ plura instantia originis.

10. Fundamentum verò asserendi hunc ordinem naturæ diuersum ab ordine originis est, quia intellectus & voluntas diuina non solū sunt productiua per generationem & spirationem, sed etiam operatiua per intellectationem & volitionem: quamvis vt operatiua præcedant se ipsa, vt productiua; & rursus vt operatiua prius compareantur ad obiectum primariū, quā ad secundarium. Ergo non solū in diuinis assignandus est ordo originis, quo persona producat præcedit productā, sed etiam ordo naturæ, quo principium operatiuum præcedit productiuum, & quo idem principium operatiuum prius natura fertur ad obiectum primarium, quā ad secundarium. Demum quia personæ diuinæ producantur per operationes terminatas ad solum obiectum primarium, ideo ordo originis, quo diuinæ personæ producantur, assignari debet in secundo instanti naturæ, in quo intellectus & voluntas diuina habet obiectum primarium sibi intimè præsens; & non in primo, in quo nondum intellectus & volun-

tas habent obiectum primarium sibi intimè præsens, vel in tertio, in quo assignatur obiectum secundarium.

11. Hanc Scoti sententiā sequuntur & defendunt Scotistæ omnes. Mayronus in 1. dist. 12. q. 2. Rubio. dist. 9. q. 1. Faustinus in 1. dist. 2. disp. 25. Quod autem hic ordo naturæ in sententiā Scoti sit realis, & non tantum rationis, testatur ipsemet Scotus in 1. dist. 10. q. vnica §. *contra idem est principium*, vbi docet, differentiam rationis non esse pro ordine naturæ sufficientē. Et aperte sequitur ex ipsius doctrina de distinctione formali inter diuinas perfectiones, nam qualis est distinctio, talis est ordo: ergo si in doctrina Scoti distinctio formalis inter diuinas perfectiones est à parte rei, etiam ordo inter illas in eius doctrina erit à parte rei. Antecedens patet, quia ordo fundatur in distinctione.

12. Ex hac doctrina colligit Scotus primò, Verbum Diuinum procedere ex sola notitia essentiae diuinæ, & non personarum ac creaturarum, sicut & Spiritus S. ex solo Amore essentiae. Tum quia procedere debent ex notitia, & amore solius obiecti primarij, cuiusmodi est sola essentia Diuina. Tum quia in secundo signo naturæ nondum Verbum, & Spiritus sanctus sunt in memoria secundæ Patris per intuitiuam notitiam ipsorum, cum in eo signo nondum supponantur producti & existentes in se ipsis formaliter, sed tantum eminenter in essentia: & multò minùs in eo signo supponuntur creaturæ, quæ in esse intelligibili & ideali producantur in tertio signo naturæ ab omnibus personis simul. Non potest autem Verbum procedere per notitiam intuitiuam obiecti, quod non præsupponitur prius naturæ existens ad productionem ipsius Verbi, cum notitia intuitiua præsupponere debeat existentiam obiecti naturæ priorem.

13. Secundò colligit, diuinas personas omnes simul ad extra creare; etsi primam, per virtutem à se, ceteras verò per virtutem sibi communicatam ab alio; quia in signo creationis omnes personæ supponuntur existentes in se ipsis cum eadem omnino virtute & potentia creatiua.

14. QVARTA sententia solū admittit prioritatem & posterioritatem realem originis inter personas producentes & productas non autem realem prioritatem, & posterioritatem naturæ, vel inter ipsas personas producentes & productas, vel inter reliquas perfectiones diuinas; inter quas tantum admittit prioritatem & posterioritatem virtutalem naturalis exigentiæ & conceptibilitatis respectu nostri. Est Henrici 2. p. summæ, art. 54. q. 5. nec contrarium docet art. 52. quæst. 3. vbi realem prioritatem negat, quia vt hic expressè testatur, intelligit cum Sanctis Patribus disputantibus contra Arium de sola prioritare durationis, & perfectionis: quamvis hanc prioritatem Originis ipse appelleret prioritatem naturæ. Est etiam Aureo. li in 1. distinct. 1. artic. 5. ad 4. Ocham. distinct.

Scotistæ.
Mayronus.
Rubio.
Faustinus.

Scotus.

Scotus.

Henricus.

S. Patres.

Aureolus.

Ocham.

distinct.

Ariminen.
Gabriel.
Marfilij.
Palatius.
Zumel.
Vasquez.
Suarez.
Ruiz.

Caletanus.
Bannez.

Augustin.

Aristotel.

S. Thomas.

Conueniunt
omnes scho-
lastici.

distinct. 9. quæst. 3. conclusion. 6. Ariminen-
sis quæst. vnica, artic. 2. concl. 2. Gabrielis
quæst. 3. artic. 2. propos. 3. Marfilij quæst.
13. art. 2. concl. 2. Palatij disput. 1. Zumel 1.
p. quæst. 42. artic. 3. disput. vnica, propos. 2.
Vasquez disput. 167. & 168. cap. 2. Suarez
lib. 7. de Trinit. cap. 7. circa finem, Ruiz
disput. 105. sect. 5. & aliorum. Nec dissentiunt
Caletanus 1. p. quæst. 42. artic. 3. & Bannez
ibidem, qui solum dicunt, modum loquen-
di non esse usurpandum propter periculum
errandi.

15. Dico 1. In diuinis est ordo talis ori-
ginis inter personas producentes & produ-
ctas. In hac assertionem conueniunt omnes
Scholastici, eamque expressè docet August.
libr. 3. contra Maximinum pro prima sen-
tentia citatus, ubi hunc ordinem appellat
Natura, non in sensu Philosophico ab Ari-
stotele definito 5. Metaph. in quo sensu infra
negabimus, illum esse in diuinis; sed in sensu
Theologico, qui recurrit, cum ordine ori-
ginis, ut S. Thomas docet 1. p. q. 42. art. 3.
ad 3. dicitur enim ordo naturæ seu naturalis
originis, ut ibidem S. Doctor explicat,
prout distinguitur ab ordine productionis
liberæ.

16. Probatur hæc assertio primò, quia
ubi est realis pluralitas sine ordine, ibi ne-
cessariò est confusio: atqui in diuinis est plu-
ralitas personarum sine confusione, cum hæc
imperfectiorem importet Deo repugnan-
tem: est ergo realis ordo vnus personæ ad
aliam. Probatur secundò, quia inter diui-
nas personas est quidam ordo naturaliter
prædefinitus, quem non licet inuerrere, ergo
est ordo realis. Consequentia patet, quia
realis ordo est, quem natura ipsa prædefi-
nit, & sola ratio ad libitum inuerrere non
potest. Antecedens demonstrat: nam quòd
Pater sit principium Filij, & vterque Spiritus
Sancti, & non è conuerso, non est ab aliqua
extrinseca ratione præscriptum, sed ab ipsa
intrinseca rei natura prædefinitum; quia
nulla ratio ad libitum mutare potest, quod
essentialiter exigit ipsa natura Patris, Filij,
& Spiritus sancti, ut Pater sit à quo Filius, &
vterque à quo Spiritus sanctus, & non è
contrà.

17. Dico 2. Inter Diuinas Personas
est realis prioritas & posterioritas originis,
non autem naturæ. Prior pars assertionis
probatur primò ex Patribus. Augustinus de
triplici habitaculo: *Tunc iustis manifestum
erit, quomodo Pater non præcesserit Filium tem-
pore, sed origine.* Origenes homil. 2. in pri-
mum Ioannis: *Præcedit Pater Verbum, non
naturâ, sed causâ.* Accipit causam pro princi-
pio, more Græcorum Basilij libr. 1. contra
Eunomium: *Nos autem secundum habitu-
dinem causarum ad ea, quæ ex ipsis sunt, Patrem
Filio præponi dicimus.* Richardus Victorinus
l. 5. de Trinit. c. 7. *Quod non potest esse prius
temporaliter, potest esse prius causaliter.*

18. Probatur 2. Ratione. Prima ratio
sit, In diuinis personis est ordo à natura

præscriptus, quo vna persona est naturaliter
prima, alia secunda, alia tertia. Ergo datur
inter diuinas personas prioritas & postero-
ritas realis originis. Antecedens est certum:
quia quòd pater sit prima in Trinitate per-
sona, Filius verò secunda, & Spiritus san-
ctus tertia, non pender ex numerantis ar-
bitrio, sed ex ipsa naturalis originis quid-
itate, quæ essentialiter postulat, ut Pater
sit origine primus, Filius verò secundus,
Spiritus sanctus tertius. Consequentia ve-
rò probatur, quia quod ex natura rei est pri-
mum & secundum, ex natura rei est prius
& posterius, quia prius & posterius essentia-
liter includitur in primo & secundo. Nam
primum ex conceptu suo antecedit secun-
dum antecessione aliqua: ergo quod re ipsa
est primum & secundum, re ipsa primum ali-
qua antecessione antecedit secundum: igitur
si Pater re ipsa est primus, Filius secun-
dus, Spiritus sanctus tertius, re ipsa Pa-
ter erit prior Filio, vterque Spiritu san-
cto. Confirmatur: nam quidquid ab aduer-
sarijs adduci potest cōtra prius & posterius,
adduci etiam potest contra primum & se-
cundum.

19. Nec satisfacit Durandus asserens,
primum & secundum denotare solum ordi-
nem; prius verò & posterius superaddere
excessum & defectum. Nam hoc gratis di-
citur, & quæ ratione coherere simul possunt
primum & secundum, sine vllò excessu &
defectu, coherere etiam poterunt prius &
posterius. Est enim prius & posterius, ut re-
ctè notauit Mayronus, naturalis passio or-
dinis realis.

20. SECUNDA ratio sit. Vbicunque
est ordo realis, & secundum talem ordinem
non est simultas; necessariò est aliqua prio-
ritas & posterioritas, saltem sub ea ratione,
sub qua est ordo. Inter diuinas autem perso-
nas producentes & productas, seu producti-
uas & producibiles, est ordo realis originis,
& secundum talem ordinem non est simultas.
Ergo necessariò est prioritas & posterioritas.
Consequentia patet. Minor quoad primam
partem, nempe quoad realem ordinem origi-
nis inter diuinas personas, constat ex præce-
dente assertionem. Quoad secundam verò, nem-
pe quod secundum talem ordinem non sit
inter diuinas personas simultas probatur;
quia esse simul origine est esse simul quoad
productiuitatem & producibilitatem. Nam
sicut ordo originis formaliter consistit in
productiuitate vnus, & producibilitate alte-
rius: ita esse simul ordine originis, est esse si-
mul quoad productiuitatem & producibili-
tatem: ita ut eandem vim productiuam, &
eodem modo habeat vna persona, atque
altera: hoc autem implicat: alioqui eadem
vis productiua, & eodem modo esset in prin-
cipio productiuo, atque in termino pro-
ducibili; eademque vis producibilitatis,
& eodem modo esset in termino produ-
cibili, atque in principio ipso productiuo.
Vnde applicando ad rem nostram, eadem

perfectio

Durandus.

Mayronus.

Augustin.

Origenes.

Basilij.

Richardus.
Victorinus.

perfectio generandi, & eodem modo esset in Patre, atque in Filio, eademque perfectio nascendi, & eodem modo esset in Filio, atque in Patre. Similiter esset de virtute spiratiua & termino spirabili respectu spiratoris & spirati. Maior verò patet, quia similtas contradictionis opponitur prioritati & posterioritati, cum inter eas non detur medium. Similtas enim duorum negat prioritatem & posterioritatem eorundem. Ergo si inter diuinas personas non est similtas originis necessariò erit prioritas & posterioritas eiusdem originis, quæ non est aliud, quàm esse, à Quo alius, & Qui ab alio: sed Pater est, à quo Filius, & Filius, qui à Patre; & vterque, à quo Spiritus sanctus; & Spiritus sanctus qui ab vtroque: ergo.

21. Posterior autem pars assertionis constat: nam prioritas naturæ, vt illam definit Aristoteles 5. Metaph. cap. 11. est, quando vnum potest esse sine alio, non contrà. At vna persona diuina non potest esse sine alijs: ergo vna non est natura prior alijs. Et à fortiori nulla perfectio absoluta intrinseca Deo est natura prior alia perfectione absoluta, vel relatiua. Quia nulla est perfectio absoluta, vel relatiua in Deo, quæ sine alia perfectione eiusdem Dei esse possit.

22. Nec satis facit Rubiò, prioritatem naturæ definiens esse, non solum qua vnum re ipsa existere, aut duratione præcedere potest aliud, sed etiam cui minùs repugnat existere, quàm alteri. Et quia, inquit, in diuinis minùs repugnat personam producentem existere, aut etiam duratione præcedere productam, quàm contrà; ideo condenda erit inter diuinas personas naturæ prioritas & posterioritas. Non, inquam, satisfacit: tum quia hæc prioritatis naturæ definitio gratis confingitur, cum neque ab Aristotele, neque ab vilo alio probato Authore tradita sit: alioqui concedere possemus Deo prioritatem & posterioritatem dignitatis, aliter definiendo prioritatem & posterioritatem dignitatis, quàm Patres & Theologi definiunt. Tum quia, cum omnes perfectiones diuinæ sint ipsum *Necessesse esse*, æqualis repugnantia est in omnibus, vt vna existere possit sine alia; atque adeo non poterit re ipsa minùs vni, quàm alteri repugnare, vt sine alia existere possit. Quòd si quando Patres, aut graues aliqui Scholastici videntur Deo concedere prioritatem naturæ; explicandi sunt de prioritate originis naturalis, prout distinguitur ab origine & productione libera.

23. Ex his, Deducitur 1. Patrem non eo formaliter priorem origine, quòd ipse à nullo sit, sed eo formaliter, quòd sit alterius productiuius. Ratio est, quia prioritas originis est positiua habitudo producentis ad productum: sicut è conuerso posterioritas originis, est positiua habitudo producti ad producens: producens autem non dicitur habitudinem ad productum ex eo formaliter, quòd ipse non sit ab alio productus: tū quia posset nō esse ab alio productus, & tamen nullius esse productiuius, & tunc nulla esset in eo prioritas, quia

prioritati respondet posterioritas in eodem ordine: at tunc nulla foret originis posterioritas, cum hæc sit ipsa passiuia productio termini à suo principio producente; tum quia prioritas originis est positiua perfectio principij producentis: non esse autem ab alio, est pura negatio productionis ab alio.

24. Deducitur 2. Hanc prioritatem & posterioritatem non solum esse inter personas producentes & productas, sed etiam inter potentias productiuitatis & producibilitatis; nec non inter ipsas formales origines actiuas & passiuas. Vnde æternus Parens non solum est prior origine Filio ratione personalitatis, sed etiam ratione virtutis generatiuæ, nec non ratione formalis originis, quæ in ipso est actiua generatio. Similiter Pater & Filius non modò sunt priores origine Spiritu sancto ratione suppositorum, sed etiam ratione virtutis spiratiuæ & formalis originis, quæ est ipsa Spiratio actiua Patri Filioque communis. Hæc enim omnia in ratione prioritatis & posterioritatis sibi proportionatè correspondent: præcedit enim suppositum productiuum; terminum producibilem, tanquam principium *Quod*. Virtus verò productiua præcedit vim producibilem, vt ratio *Quæ*, siue per *Quam*; origo actiua originem passiuam, vt ratio *Qua*; quorū omnium ea est ratio, quia in omnibus reperitur realis habitudo vnius ad aliud spectans ad eundem ordinem originis: Nam omnes istæ tres rationes suppositi producentis, virtutis productiue, & formalis productionis complent vnum & eundem ordinem originis, atque adeo eundem ordinem prioritatis & posterioritatis.

25. Deducitur 3. Hanc prioritatem & posterioritatem non esse inter relationes diuinas, quatenus ad instar relationum prædicamentaliū concipiuntur resultare ex originibus: quia sub hac formalitate nullum exercent munus, nisi puri respectus. Vnde non esset maior ratio, cur vna potius præcederet aliam, quàm contrà, quoniam idem munus puri respectus, quod exerceat vna, exercet & alia. Vnde quatuor formalitates seu quasi partes eiusdem integræ formalitatis considerandæ sunt in qualibet persona diuina. Prima est formalitas constitutiua personæ vt sic. Secunda formalitas est constitutiua personæ vt productiue, vel vt producibilis. Tertia vt originantis, vel originatæ. Quarta vt referentis & relatæ.

26. Deducitur 4. Prioritatem & posterioritatem realis originis non intercedere, nisi inter realiter distincta. Tum quia realis prioritas & posterioritas supponit realem distinctionem extremorum, in quibus talis ordo prioritatis & posterioritatis fundatur: idem enim respectu sui prius & posterius origine esse nequit. Tum quia ordo realis originis non intercedit nisi inter ea, quorum vnum se habet vt producens, alterum vt productum: sed hæc necessariò distinguuntur realiter, cum nequeat idem producere seipsum. Vnde

Aristoteles.

Rubiò.

Patres & Scholastici explicandi.

nec Pater est origine prior respectu generationis actiue, nec Spirator respectu spirationis actiue: quia nec Pater actiuam generationem, nec Spirator actiuam spirationem producit. Præterea nullum absolutum, quatenus constituit naturam Patris formaliter & per se, est origine prius Filio: quia nullum absolutum quatenus constituit naturam Patris distinguitur à Filio, vel est illius productiuum, ut supra probauimus, & fusiùs disp. sequente. Quod autem nullo modo distinguitur ab alio, neque est illius productiuum, non potest formaliter & per se esse prius origine illo.

27. Deducitur 5. Patrem prius origine per generationem actiuam respicere Filium, quā per spirationem actiuam Spiritum sanctum, non autem prius origine respicere ipsam generationem actiuam, quā passiuam. Hoc secundum patet, quia respectu generationis, & spirationis actiue, nullo modo Pater est principium productiuum. Primum probatur, quia tam generatio passiuā, quā spiratio passiuā originantur à Patre: atqui spiratio passiuā præsupponit essentialiter generationē passiuā. Quotiescunque autem plures actiones originantur ab eodem principio, cum essentiali præsuppositione vnius ad aliam, vna est prior alia; atque adeo principium ipsum dicitur prius originare vnam, quā aliam. Sed generatio passiuā, & spiratio passiuā originantur ab eadem persona Patris, cum essentiali præsuppositione generationis ad spirationem: ergo generatio est prior spiratione, & consequenter Pater per generationem actiuam prius origine respicit Filium, quā per spirationem actiuam Spiritum sanctum; atque adeo prius dicitur generare quā spirare.

28. Deducitur 6. Patrem prius prioritate secundum quid spirare, quā Filium, & vtrumque prius ad extra producere, quā producat ipse Spiritus sanctus. Hæc est Doctrina Scoti supra adducta, quæ mihi vel ex eo probatur, quoniam sicut prioritas originis simpliciter, dicta, est qua produciens dat esse productum; & posterioritas originis simpliciter dicta, est qua productum accipit esse à producente: ita prioritas originis secundum quid erit illa, qua vna persona per virtutem à se, alia per virtutem ab alio acceptam ad eundem terminum producendum concurrunt. Etenim producere per virtutem à se, & producere per virtutem ab alio acceptam, constituunt diuersitatem habendi eandem virtutem: quæ diuersitas habendi eandem virtutem aliquo modo redundat in diuersitatem producendi eundem terminum: quæ cum sit diuersitas secundum quid, reduci debet, ad aliquam diuersitatem simpliciter: hæc autem alia esse non potest, quā diuersitas originis.

29. Dico 3. Præter realem prioritatem & posterioritatem originis, concedenda est in diuinis virtualis prioritas, & posterioritas naturalis exigentiæ & obiectiue conceptibilitatis. Fundamentum est, quia licet in Deo sit vna simplicissima perfectio, nullam admittens

ex natura rei distinctionem, præterquam inter oppositas relationes: propter plenitudinem tamen essendi, & eminentissimum modum vniuersimè continendi omnes perfectiones possibiles, naturaliter exigit, ut si ab intellectu, non valente vnicō actu totam eius perfectionem exprimere, rectè & ordinatè concipiatur, prius concipi debeat secundum vnam perfectionem, quā secundum aliam. Nam eo ordine concipienda sunt vbi virtualiter tantum distinguuntur, quo ordine existunt vbi eadem realiter differunt, quia omnis ordo & distinctio secundum quid reducenda est ad ordinem & distinctionem simpliciter. Sed vbi tales perfectiones realiter differunt, vna præcedit aliam aliquo ordine prioritatis. Ergo eodem ordine proportionali sunt concipiendæ, vbi tantum virtualiter distinguuntur. Quia sicut realis identificatio plurium perfectionum in eadem formalitate non tollit intrinsecam perfectionem vniuscuiusque, ut patet de diuinis relationibus, quæ identificate cum essentia non amittunt intrinsecam oppositionem, quam adhuc identificate cum essentia mutuo retinent: ita nec tollit naturalem exigentiam, quam eadem perfectiones habent ad concipi. Nam conceptibilitas est passio consequens entitatem. Igitur qua ratione tales perfectiones identificate retinent propriam entitatem, eadem ratione retinebunt eandem conceptibilitatem.

30. Hinc deducitur, absoluta præconciipienda esse respectiuis; & inter absoluta communiora minus communibus, ut ratio substantiæ præconciipienda est intellectiuitati, & hæc appetiuitati; & actus intellectus actui voluntatis; actus verò voluntatis actui externe executionis. Item ratio immaterialitatis præconciipienda est prior, quā ratio intellectiuitatis. Eodem modo de cæteris perfectionibus, tam absolutis, quā respectiuis, vel ad inuicem comparatis, vel seorsim consideratis discurrendum erit proportionaliter ad ea, quæ actu distinguuntur.

31. Dico 4. Concedenda est in Deo prioritas secundum subsistendi consequentiam, non quidem realis, sed rationis. Primum patet quia prioritas secundum subsistendi consequentiam, ut Philosophus definit, est quando ab vno non conuertitur consequentia ad alterum. Ut animal est: ergo homo est. Animal est prius homine subsistendi consequentia, quia ab animali ad hominem non conuertitur consequentia: conuertitur autem ab homine ad animal, quia valet; homo est, ergo animal est. Vnde homo est posterior animali subsistendi consequentia. Atqui multe sunt perfectiones in Deo, in quibus non conuertitur subsistendi consequentia ad alias: ergo datur in Deo huiusmodi prioritas. Minor constat in omnibus perfectionibus absolutis, à quibus non conuertitur consequentia ad respectiuas. Non enim sequitur: Hæc persona est Deus; ergo est Pater, contra verò conuertitur subsistendi consequentia à respectiuis ad

absoluta

Scotus
approbat.

Aristoteles

absoluta, ut Pater est, ergo Deus est.

32. Secundum verò patet, quia nullum prius prioritate subsistendi consequentia in Deo esse potest sine posteriore secundum eandem subsistendi consequentia: ergo talis prioritas in Deo non est realis, sed rationis. Antecedens est euidentius, nam absoluta, quæ in Deo priora sunt subsistendi consequentia respectiuis, nequeunt esse sine respectiuis. Consequentia verò probatur, nam eatenus hæc prioritas in rebus creatis est realis, quatenus prius separabile est ex natura rei à suo posteriore. Ut animal ex natura rei existere potest sine homine, licet non possit homo existere sine animali. Igitur si in Deo prius non est ex natura rei separabile à suo posteriore, non erit prius reale, sed rationis. Confirmatur, nam hæc prioritas coincidit cum ea quæ est inter vniuersalia & particularia, siue inter superiora & inferiora: sed talis prioritas & posterioritas in Deo non est realis, sed rationis, quia in Deo commune & proprium, siue superius, & inferius non distinguuntur realiter, sed sola ratione. Sola difficultas esse posset de prioritate secundum subsistendi consequentiam inter actus necessarios & liberos, an sit realis de qua infra.

33. Ex dictis deducitur in diuinis nullam esse prioritatem & posterioritatem in Quo, sed tantum à Quo. Fundamentum est, quia prioritas & posterioritas in Quo, aut est ipsa prioritas & posterioritas durationis, aut certè ad illam reducibilis, tanquam imperfecta ad perfectam eiusdem ordinis. A diuinis autem non solum abest omnis prioritas & posterioritas durationis simpliciter, sed etiam secundum quid; quia in diuinis non modò omnia re ipsa sunt simul in eadem mensura æternitatis, sed neque concipi possunt, ut existentia in diuersa durationis mensura, quia concipi non possunt in opposita mensura ab ea, in qua de factò sunt, alioqui falsa esset conceptio. Nam etsi possint à mensura æternitatis præscindi, non concipiendo illa, ut positiuè existentia in eadem æternitatis mensura, concipi tamen non possunt, ut positiuè existentia in diuersis instantibus durationis. Vnde non rectè à Scotistis in diuinis ita assignantur diuersa instantia & signa, ut ipsi vocant *Natura*, ac si re ipsa non omnia responderent eidem instanti durationis. Ut cum dicunt, Patrem in primo instanti seu signo naturæ esse perfectè beatum, absque notitia intuitiua personarum & creaturarum: nam cum notitia dicatur intuitiua per ordinem ad obiectum præsens in eodem signo & instanti durationis, esto non sit in eodem signo & instanti originis, non poterit dici, Patrem in priori signo originis non habere intuitiuam notitiam personarum & creaturarum: quia cum prioritate originis sit similitudo durationis principij producentis & termini producti; atque adeo cum prioritate originis in Patre sit intuitiua notitia de personis productis & actu existentibus in eodem signo æternitatis.

34. Ad argumenta primæ sententiæ. Ad pri-

mum ductum ab autoritate Patrum Resp. Patres solum negasse in diuinis prioritatem & posterioritatem dignitatis, & durationis. Argumentabantur enim contra Arium, qui utramque prioritatem & posterioritatem fingebat in diuinis personis; asserbat enim, Patrem esse Filio maiorem, atque priorem. Constat ex eodem citato Symbolo Athanasij, ubi ea tantum prioritas & posterioritas negatur diuinis personis, cuius similitudo in eodem Symbolo affirmatur. Atqui sola similitudo durationis & dignitatis in eodem Symbolo affirmatur, ut patet cum dicitur, *Et in hac Trinitate nihil prius, aut posterius; nihil maius, aut minus: sed tota tres persone coæternæ sibi sunt & coæuales*. Tum ex reliquis Patribus, qui expressè negant in diuinis solam prioritatem & posterioritatem durationis & dignitatis, ut manifestum erit eos perlegenti. Tum quia, cum prioritas & posterioritas simpliciter prolata sit pro suo principali analogato, quod est prius & posterius durationis, noluerunt illam simpliciter Deo concedere, sed semper cum addito limitante ad solam prioritatem & posterioritatem originis, ut supra vidimus.

35. Ad secundum ductum ex ratione Respondeo, personam diuinam, producentem esse priorem origine persona ipsa producta, non ratione essentiae, sed relationis; non ut formaliter exercet munus referentis, sed originantis, & constituentis tum potentiam producendi, tum suppositum ipsum producens. Ad confirmationem nego antecedens. Fundamentum verò secundæ sententiæ, quatenus conuenit cum fundamento primæ, negandum est: quemadmodum & fundamentum tertię, quod ex dictis satis impugnatum manet.

SECTIO II.

An ea, quæ in diuinis sunt priora in uno genere, possint esse posteriora in alio?

36. **H**ANC quæstionem non reperio sub his terminis ab aliquo Authore positam, facillè tamen colligi potest ex ijs, quæ de prioritate & posterioritate originis Scholastici de Deo disputant: & alioqui ea necessaria est ad plurimas implexasque difficultates, quæ in hac materia de Trinitate sæpe occurrunt, enodandas. Quare operè pretium duxi illà sub his terminis vniuersaliter examinare, ut ex ea vniuersales regulæ pro occurrentibus difficultatibus nobis subministrarentur ad rectè concipiendum, & loquendum de prioritatibus & posterioritatibus, quæ in Deo assignari solent.

37. PRIMA sententia negat: eaque apertè colligitur ex doctrina Scoti, negantis Verbum procedere ex intuitiua notitia personarum, & creaturarum possibilem. Eo quod notitia, qua Verbum ipsum producit,

origine præcedit, sicut & ipsum Verbum natura præcedit creaturas possibles, quæ sententia aperte supponit, non posse eandem notitiam, qua Verbum producit, esse priorem origine ipso Verbo, & simul posteriorem eodem Verbo, & creaturis possibilibus, in ratione obiecti ad cognitionem præsuppositi. Fundamentum esse potest, quia quod est prius origine, est prius simpliciter: quod autem est prius simpliciter, nullo pacto potest esse posterius respectu eius, respectu cuius est prius simpliciter. Minor constat, quia quod est prius simpliciter, supponitur sub omni modo & ratione independens ab alio: igitur neque secundum quid potest esse posterius & dependens ab alio. Maior probatur, quia quod est prius origine, debet suo posteriori communicare esse simpliciter: quod autem debet esse simpliciter alteri communicare, debet ab illo esse omnino independens, & prius omni prioritatis genere.

38. SECUNDA verò sententia affirmat: eaque colligitur ex opposita doctrina eorum, qui docent, Verbum diuinum aut de facto procedere ex notitia intuitiva personarum & creaturarum possibilem, aut certe ex hoc capite mutue prioritatis & posterioritatis in diuerso genere non repugnare, quin illud hoc modo procedat. Colligitur etiam ex doctrina eorum, qui mutuam prioritatem & posterioritatem admittunt in actibus intellectus & voluntatis diuinæ; nec non in obiectis ipsis tales actus terminantibus; cum sit eadem ferè vtriusque ratio. Pro propositæ controuersie explicatione,

39. DICO. Nulla sequitur contradictio, ut ea, quæ in diuinis sunt priora in vno genere, sint simul, aut etiam posteriora in alio genere; atque adeo ita de facto asserendum est ad melius faciliusque saluandas multas difficultates Theologicas, quæ sine hac mutua prioritate & posterioritate in Deo vix saluari possunt. Assertio constat primò in rebus creatis, in quibus sine vlla contradictione, quæ in vno genere sunt priora, non repugnat in alio genere esse posteriora. Ut materia est prior forma in genere subiecti primi receptiui. Rursus forma est prior materia in genere actus substantialiter actuantis. Item agens est prius subiecto in genere efficientis educatiui, rursus subiectum est prius agente in genere subiecti sustentatiui. Finis est prior agente in ratione mouentis: agens est prius fine in ratione exequentis. Quælibet substantia creata est prior suis proprietatibus in genere causæ originantis: proprietates sunt priores substantia in genere formæ informantis, & disponentis. Ergo ascendendo ad diuinam, non repugnat, ut Pater sit prior Filio in ratione principij originantis, & simul cum Filio in ratione correlatiui referentis ac mutuo respicientis; imò & posterior Filio in ratione obiecti & termini specificantis, ac terminantis ipsam transcendentalem relationem paternitatis: cum non minus Pater supponat Filium in ratione obiecti, & termini spe-

cificantis ipsam transcendentalem relationem paternitatis, quam Filius Patrem in ratione originantis, & communicantis naturam.

40. Confirmatur primò. Nam in omnium ferè sententia personæ diuinæ sunt simul natura, duratione, & cognitione: natura, quia nequit vna persona diuina existere sine alijs; duratione siue æternitate, quia vna est omnium interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio; cognitione, quia repugnat, vnā perfectè cognosci sine alijs. Cum hac tamen triplici similitudine stat prioritas vnus, & posterioritas alterius in ratione originantis & originatæ. Ergo cum eadem in prioritate & posterioritate stare poterit similitudo, aut etiam prioritas & posterioritas in quolibet alio genere, Deo non repugnante. Cuius ratio à priori est, quia ut aliquid sit posterius altero sufficit, ut habeat talem connexionem cum illo, ut eo implicante, implicet & hoc, & eo non existente, neque hoc existere possit. Talem connexionem habet Pater cum Filio & Spiritu sancto. Igitur Pater est aliqua ratione posterior Filio & Spiritu sancto. Minor patet, quia implicante, Filio, vel Spiritu sancto indicaret & Pater, vel secundum rationem paternitatis respectu Filij, vel secundum rationem spiratoris respectu Spiritus sancti. Atque hoc non tantum identicè, & per locum extrinsecum, sed formaliter, & per locum intrinsecum.

42. Confirmatur secundò, quia licet repugnet, ut vna & eadem formalitas sit, aut concipi possit prior & posterior simul respectu eiusdem; nam etiam secundum rationem implicat, ut vna & eadem formalitas concipiatur cum opposita affirmatione, & negatione simul: concipitur autem cum opposita affirmatione & negatione simul, si concipiatur ut prior & posterior respectu eiusdem. Nam quatenus concipitur prior, concipitur ut independens ab alia: quatenus verò concipitur ut posterior, concipitur ut dependens ab eodem. Non tamen implicat, ut vna & eadem res secundum diuersas formalitates, virtualiter tantum distinctas, possit concipi prior, & posterior respectu diuersorum. Cuius ratio est, quia si illæ formalitates essent à parte rei distinctæ, possent esse priores & posteriores respectu diuersorum: ergo etiam identificatæ, & virtualiter tantum distinctæ, poterunt esse priores & posteriores respectu diuersorum. Consequentia probatur, quia identificatio non tollit quidditatuam existentiam identifierum, ut patet de relationibus diuinis, quæ ex eo quod identificentur cum essentia, non amittunt quidditatuam oppositionem ad inuicem. Ergo etiam plures formalitates à parte rei identificatæ continere possunt prioritatem & posterioritatem respectu diuersorum; quam prioritatem & posterioritatem, si essent distinctæ à parte rei, illæ haberent.

43. Ex hac doctrina, multa deduci possunt, quæ in proprijs materijs ex professo tractantur. Sed ne eadem repetantur, remitto ea ad proprias tractationes. Solum hic adnoto, hanc mutua prioritatem & posterioritatem in diuerso genere non modo admittendam esse inter diuinas personas, secundum diuersas rationes consideratas, sed etiam inter diuina attributa, nec non inter actus diuini intellectus & voluntatis; atque inter obiecta ipsa, vt tales actus terminantia. Item inter perfectiones absolutas & respectivas inuicem comparatas. Quo fit vt non semper hæc mutua prioritas & posterioritas sit realis, sed interdum realis ex vna parte, rationis verò seu virtualis ex alia: interdum autem rationis seu virtualis ex vtraque parte, iuxta naturalem exigentiam extremorum, quæ mutuo comparantur vt priora & posteriora secundum diuersas formalitates & rationes.

44. Ad fundamentum primæ sententiæ Respondeo, distinguendo maiorem: nam si per prius simpliciter, intelligatur prius non tantum secundum originem, sed etiam secundum alias rationes prioritatis, neganda est maior, quæ potius erat probanda, quam supponenda. Siquidem cum prioritate originis non repugnat posterioritas in alio genere, vt probatum est. Saluatur enim prioritas originis, si produciens habeat suum esse independens à producto, in eo duotaxat genere, in quo illud debet communicare producto. Si verò per prius simpliciter, intelligatur prius secundum potiore & principaliorem rationem prioritatis, concedenda est maior. Nam inter omnes prioritates, quæ Deo conuenire possunt, potissima est originis, per quam vna persona realiter communicat esse alteri. Alioquin quæ inter omnes prioritates principem locum tenet, auctore Philosopho in Prædicamentis cap. de Priore, est prioritas durationis, secundum quam vnum dicitur antiquius alio. Cæterum sicut cum prioritate durationis, quæ est omnium potissima, stare potest posterioritas in alio genere: ita cum prioritate originis non repugnat posterioritas in alio genere. Ex his patet ad probationem maioris; cuius neganda est minor.

Aristoteles

SECTIO III.

Quo pacto ordinanda sint signa prioritatis & posterioritatis in actibus intellectus & voluntatis diuinæ?

45. SUPPONENDUM est, hæc signa non esse signa Prioritatis, & Posterioritatis realis, sed tantum rationis, & virtualis duntaxat præsuppositionis vnus formalitatis ad aliam, quatenus secundum rectum ordinem rationis vna formalitas concipienda est prior alia ab intellectu, non valente vnico actu con-

cipere totam perfectionem obiecti. Vt posito, quod non possit vnico actu simul concipi perfectio intellectus & volitionis diuinæ, rebus ordo concipiendi, fundatus in rebus ipsis poscit, vt intellectus concipiatur prior volitione, tum quia in rebus creatis, ad instar quarum increatas concipimus, intellectus præcedit volitionem: tum quia ipsa plenitudo diuini actus postulat, vt prius concipiatur secundum vnā formalitatem, quam secundum aliam. Nam sicut formalitates intellectus & volitionis per mutua identificationem non amittunt proprium esse intellectus & volitionis in Deo, ita nec naturalem exigentiam, vt vna concipienda sit prior alia.

46. Est autem hoc suppositum tum contra Scotum opinantem, hæc signa non esse tantum rationis, sed ex natura rei, qui propterea, vt supra vidimus, appellat signa siue instantia naturæ, ad cuius prioritatem & posterioritatem docet, non sufficere solam distinctionem rationis. Tum contra Ocham. Gabriel. in 1. dist. 9. quæst. 3. ad finem, & Gabrielem in 3. dist. 2. dubit. 3. in fine, negantes huiusmodi signa & instantia rationis in actibus diuini intellectus & voluntatis. Nos tamen prædicto supposito, vt certo admissio, tum ex Patribus, qui sæpe huiusmodi signis vtuntur ad explicandum mysterium diuinæ prædestinationis, vt patet ex Augustino pluribus in locis, & ex Prospero in epist. ad Augustinum ante librum de Prædestinatione Sanctorum; tum ex communi sententia Theologorum, qui hæc signa admittunt ad explicandas varias dependentias, quas obiecta ipsa vt à Deo voluta important. Vt iterum explicandum superest, quo pacto, & vnde sumenda sit hæc proprietas, & posterioritas in actibus intellectus, & voluntatis diuinæ.

Scotus.

Ocham.
Gabriel.

Patres.

August.
Prosper.

Theologi.

47. PRIMA sententia est Caietani 3. p. qu. 1. art. 3. §. Ad euidentiam horum, distinguens Vniuersum hoc in tres ordines, naturæ, gratiæ, & vnionis hypostaticæ. In primo ordine collocat res omnes naturales; earumque defectus, tam purè naturales, vt monstræ, ægritudines, ignorantiam; quam morales, vt peccata, quæ collocat in ordine naturæ, quia solius naturæ viribus committuntur. In secundo collocat omnia dona gratuita, & supernaturalia naturæ superaddita. In tertio vnionem Verbi cum natura creata. Porro hos ordines ita combinat, vt in diuina mente primus præsupponatur ad secundum, secundus verò ad tertium. Quare iuxta hunc ordinem ita docet coordinanda esse signa & instantia rationis in actibus intellectus, & voluntatis diuinæ; vt quæ spectant ad ordinem naturæ, præconciipienda sint priora ijs, quæ spectant ad ordinem gratiæ; & quæ ad ordinem gratiæ pertinent, præconciipienda sint priora, quam quæ pertinent ad ordinem vnionis.

Caietanus.

48. Ex qua doctrina colligit, Incarnationem CHRISTI, vt potè spectantem ad tertium ordinem, prædestinatam esse post præuius peccatum originale, in cuius remedium

illa est decreta, aliàs non decernenda: & prædestinationem cuiuslibet puri hominis ad gloriam decretam esse post præuisa omnia naturalia ipsius; nec non post defectus, tam naturales, quam morales; atque adeo post ipsius peccata commissa præuisa. Fundamentum huius opinionis est: quoniam eo ordine concipienda sunt hæc instantia rationis in mente diuina, quo res ipsæ mutuo se supponunt. Atqui natura supponitur ad gratiam, tanquam substratum ad formam indebitam; gratia verò ad vnionem hypostaticam, tanquam ordo medius ad summum.

Scotus.

49. SECUNDA sententia est Scoti in 1. dist. 41. qu. vnica, §. *Potest aliter*, & in 3. dist. 7. qu. 3. §. *Sed hic sunt duo*, & dist. 19. qu. vnica. §. *In ista questione*, talem ordinem in actibus diuine voluntatis assignantis, qualis est inter finem & media. Vnde sicut finis est prior medijs; & inter media, quæ sunt nobiliora, & propinquiora fini, priora sunt ijs, quæ sunt ignobiliora & remotiora à fine: ita in Deo intentio finis est prior electione mediorum; & electio mediorum nobiliorum & propinquiorum fini, est prior electione mediorum ignobiliorum, & à fine remotiorum. Ex quo principio deducit, Christum, qui est nobilissimum inter omnia media, & ad Dei gloriam manifestandam, qui est finis omnium operum Dei ad extra, aptissimum & propinquissimum, fuisse primum inter omnes prædestinatos. Ex quo vterius infert, illum venturum fuisse, saltem in carne impassibili, etiamsi Adamus non peccasset; eo quod eius prædestinatio ordine naturæ in æterno decreto Dei præcesserit prædestinationem aliorum hominum, tam quoad gloriam, quam quoad gratiam: ac proinde quoad ipsam præuisionem peccati originalis, quod præsupponit gratiam Adamo collatam, cum sit priuatio illius. Probatur autem, hunc ordinem signorum assignandum esse in mente Dei hoc argumento. Ordinatur volens prius vult finem, quam media; & inter media, prius eligit, quæ sunt nobiliora, & fini propinquiora. Igitur talis ordo assignandus est in mente Dei, qualis est inter finem & media ipsa ad finem relata.

Suarez.

50. TERTIA sententia est Suarez 3. p. disp. 5. sect. 1. alio modo ordinantis hæc instantia rationis in actibus intellectus, atque in actibus voluntatis diuine. Nam in actibus intellectus, ait, ordinanda esse iuxta ordinem prioritatis & posterioritatis, quam res ipsæ seruant ex naturali connexion inter se: ut quæ re ipsa sunt priores, prius ratione intelligantur à nobis actum diuinæ cognitionis terminare: quæ verò sunt posteriores, posterius ratione intelligantur, eundem actum diuinæ cognitionis terminare. Contrà verò in actibus diuinæ voluntatis ordinem prioritatis & posterioritatis sumendum esse, non ex intrinseca, & naturali connexion, quam res ipsæ habent ad inuicem, sed ex extrinseca & libera ordinatione, quam sortiuntur ex voluntate Dei: ut illæ concipiantur prius ratione à Deo volitæ, quæ sunt volitæ ut finis;

illæ verò posterius ratione, quæ sunt volitæ ut media ad finem; id quæ sine vlla mutatione rerum, per extrinsecam duntaxat ordinationem Dei, liberè ordinantis vnā rem ad aliam.

51. Fundamentum prioris assertionis est, quia res ita se habent ad cognosci, sicut ad esse. Ergo is ordo concipiendus est in intellectu res perfectè cognoscente, qui est in rebus ipsis. Fundamentum verò posterioris assertionis est, quoniam talis ordo secundum rationem constituendus est in actibus diuinæ voluntatis, qualem ordinem secundum rem seruant actus voluntatis creatæ: quia omnis ordo rationis concipiendus est per analogiam ad aliquem ordinem realem, sed talem ordinem secundum rem seruant actus voluntatis creatæ: ergo similem ordinem secundum rationem concipere debemus in actibus voluntatis increatæ. Minor probatur, quia voluntas creata non solum prius vult finem, quam media, sed etiam media ipsa ordinat ad finem, absque intrinseca mutatione mediorum, per extrinsecam duntaxat ordinationem sui actus.

52. QUARTA sententia conuenit cum præcedente de coordinatione instantium rationis in actibus diuini intellectus, ex connexion & ordine rerum inter se: discrepat autem ab illa de coordinatione eorundem in actibus diuinæ voluntatis, absque intrinseca mutatione ipsarum rerum, quæ ordinantur. Putat enim hæc sententia, non posse vnā rem ordinari ad aliam, tanquam medium ad finem, ad quam non est natura sua ordinata, per extrinsecam duntaxat voluntatem Dei; sed necessariam esse intrinsecam aliquam mutationem in re ipsa, quæ ordinatur. Fundamentum est, quia implicat, fieri transitum de contradictorio in contradictorium sine aliqua mutatione reali. Sed cum vna res ordinatur ad aliam, ad quam non est natura sua ordinata, fit transitus de contradictorio in contradictorium, quoniam ex non ordinata fit talis res ordinata: igitur aliqua realis mutatio intercedat, oportet. Atqui hæc realis mutatio non potest esse ex parte liberi actus diuini, quia ille non mutatur, cum ex necessario transit in liberum; ergo ex parte ipsius rei, quæ ordinatur.

53. Pro explicatione propositæ controuerſiæ notandum est, hæc instantia prioritatis & posterioritatis in actibus intellectus & voluntatis diuinæ, non deseruire intellectui increato, eo quod ipse non concipit suum actum cum prioritate ad alium, ne quidem virtuali, nisi per respectum ad intellectum creatum, concipientem vnū prius alio; sed deseruire tantum intellectui creato, qui, quoniam non valet vnico actu concipere quicquid perfectionis est in vnico actu Dei, illum concipit per varios conceptus inadæquatos. Ut autem isti conceptus sint ordinati ex parte obiecti, prius concipiendus est actus diuinus terminari ad vnā rationem obiecti, quam ad aliam; quoniam, etsi indiuisibiliter terminetur ad omnes

ad omnes rationes in obiecto existentes, attamen secundum rationem cum fundamento in re, & per analogiam ad actus creatos, possumus eundem actum concipere prius terminari ad vnā rationem, quam ad aliam. Et propter hoc assignantur huiusmodi instantia rationis, vt nobis deferuire possint ad recte & ordinatē concipiendas varias rationes & formalitates, quæ in vno simplicissimo actu Diuinitatis continentur.

54. Dico primò. Prioritas & posterioritas inter actus intellectus, & voluntatis diuinæ sumenda est ex virtuali præsuppositione vnius, & naturali subordinatione alterius. Etenim, quia actus intellectus in Deo virtualiter præsupponitur ad actum voluntatis: contra verò actus voluntatis virtualiter subordinatur actui intellectus, cum nihil possit esse volitum, quin præcognitum; actus intellectus concipiendus est prius ratione, quam actus voluntatis circa idem obiectum. Fundamentum est, quia talis ordo concipiendus est inter ea, quæ sola ratione distinguuntur, qualis intercedit inter ea, quæ distinguuntur realiter. Sed vbi isti actus distinguuntur realiter, actus intellectus præcedit actum voluntatis: actus verò voluntatis consequitur actum intellectus. Ergo similis ordo concipiendus est in actibus diuinis, in quibus sola interuenit distinctio rationis.

55. Dixi, Circa idem obiectum. Quia si actus intellectus comparetur circa vnū obiectum, & actus voluntatis circa aliud disparatum, nulla inter eos intercedet prioritas & posterioritas: quia hæc non intercedit nisi inter ea, quæ ordinem aliquem & connexionem habent ad inuicem penes aliquod tertium. Hinc autem non excluditur, quin idem actus voluntatis secundum aliam formalitatem possit esse virtualiter prior eodem actu intellectus. Idem enim actus voluntatis, consideratus quasi elicited à voluntate, est posterior ratione actu intellectus; quia vt sic actus voluntatis præsupponit actum intellectus, in ratione proponens obiectum. Idem verò actus voluntatis, consideratus vt obiectum eiusdem actus intellectus comprehendens omnes perfectiones diuinas, atque adeo actus ipsos voluntatis, quibus ipsemet actus intellectus obiectum volibile proponit, est virtualiter prior illo; quia vt sic præsupponitur vt ratio, saltem inadæquatè specificans talem actum. Vt amor, quo Deus diligit se, consideratus quasi elicited à voluntate Diuina, est virtualiter posterior cognitione, quā Deus seipsum, suasque perfectiones comprehendit. Consideratus verò vt obiectum eiusdem comprehensionis, est illa virtualiter prior; quia vt sic præsupponitur, vt ratio inadæquatè specificans illam.

56. Confirmatur, nam ex assignato principio is ordo concipiendus est inter ea, quæ sola ratione distinguuntur, qualis intercedit inter ea, quæ realiter distinguuntur. Sed inter actum intellectus & voluntatis creatæ, vbi ista realiter distinguuntur, talis ordo in-

tercedit; nam actus voluntatis creatæ, vt elicited à voluntate, est realiter posterior actu intellectus dirigentis voluntatem. Idem verò actus, tanquam obiectum, ad quod tendere potest intellectus, est prior eodem actu intellectus, vt ratio specificans illum.

57. Ex hac doctrina soluitur primò, quæ ratione Verbum diuinum procedat ex cognitione intuitiua omnium personarum. Quia nimirum, licet cognitio, ex qua procedit Verbum, sit origine prior ipso Verbo, est tamen sub alia ratione posterior Verbo, nempe sub ratione obiecti & termini specificantis. Sub qua ratione Verbum, & Spiritus sanctus sunt priores ratione cognitione ipsa, qua procedit Verbum. Neque hoc præiudicat vel prioritati originis, quā prior est ipsa cognitio, quā procedit Verbum; vel posterioritati ipsius Verbi. Quia prioritas specificatiua, vt constat etiam in rebus creatis, non tollit prioritatem, vel posterioritatem originis, cum sit alterius generis & rationis: & quod in vno genere est prius, potest in alio esse posterius. Confirmatur, nam Pater in ratione originantis est prior Filio, & tamen in aliquo genere est posterior Filio; quia nisi Filius esset, Pater non esset. Quod autem talem habet connexionem in essendo cum alio, vt nisi illud sit, neque hoc esse possit, est aliqua ratione posterius illo: nam esse posterius aliquam importat dependentiam, aut saltem necessariam exigentiam illius, respectu cuius dicitur posterius.

58. Soluitur secundò, quo pacto æternus Parens gignat Filium voluntate complacentiæ. Ratio dubitandi est; quoniam actus complacentiæ, cum sit actus voluntatis, supponit actum intellectus, per modum obiecti actu existentis, circa quod versatur. Igitur nequit Pater æternus complacere sibi de generatione Filij, nisi voluntate cōsequente generationem; cum generatio includat actum intellectus quo proponitur & producit obiectum ipsum cōplacentiæ; quo Pater sibi complacet de generatione Filij; atque adeo actus complacentiæ supponitur ad generationem. Soluitur autem hæc difficultas per assignatum principium. Quia licet generatio supponat actum complacentiæ de eadem generatione in ratione obiecti actu existentis, ac præsentis in eadem æternitate; in ratione tamen actus quasi elicited à voluntate consequitur ad actum ipsum generatiuum. Et sic non repugnat, quo minus se mutuo præsupponant sub diuerso genere ac ratione.

59. Soluitur tertio, quæ ratione æternus Parens in priori signo originis, quo præcedit Filium, non solum cognoscat se ipsum, suamque essentiam, sed etiam Filium & Spiritum sanctum, quorum perfectā notitia beatur, contra Scotum asserentem, in priori signo originis Patrem cognoscere tantum se ipsum, suamque essentiam, eaque tantum cognitione beati. Soluitur autem, quoniam Patrem præcedere prioritate ori-

Contra
Scotum.

ginis Filium, non est illum habere esse in aliquo signo, in quo eodem signo non habeat simul esse & Filius, ac proinde non posse Patrem in eo signo cognoscere Filium, utpote nondum existentem. Sed Patrem prioritate originis precedere Filium, est Patrem habere esse à se, Filium verò à Patre, cum omnimoda simultaneitate in essendo, atque adeo in cognoscendo. Vnde nullum est assignabile signum, in quo sit Pater, & nondum sit Filius: sed in quocunque signo est Pater, est etiam Filius, cum hoc tamen discrimine quòd Pater est à se, Filius verò à Patre, ac proinde nullum est assignabile signum, in quo Pater cognoscat se ipsum, & non cognoscat Filium actum existentem.

60. Quapropter falsa est illa propositio, quā Scotus assumit; *In priori originis Pater est, & nondum est Filius*: ut inde inferat, Patrem in eo priori cognoscere seipsum, suamque essentiam, non autem Filium nondum existentem. Etenim aliud est, Filium in priori originis non esse à se, sed à Patre, aliud non esse simpliciter: & quia intuitiva notitia terminatur ad esse rei simpliciter, etiam si Filius in priori originis non sit à se, adhuc tamen, quia est simpliciter, cognoscitur intuitiue à Patre; atque adeo nullum est signum in quo Pater intuetur se, & nō intueatur Filium, & Spiritum sanctum. Dices. Pater prius existit, quā existat Filius: ergo non existit simul cum Filio. Resp. Pater prius prioritate à quo existit, quā Filius, concedo; prioritate in quo, nego. Cæterum, quod est valde notandum, etsi nos ob imperfectum concipiendi modum concipiamus Patrem prius existentem quā Filium, & Spiritum sanctum; tamen hic modus cum imperfectionem importet, non est tribuendus Deo, qui res concipit iuxta naturalem exigentiam ipsarum.

61. Dico 2. Prioritas & posterioritas in actibus diuini intellectus, circa obiecta necessaria assignanda est iuxta prioritatem & posterioritatem ipsorum obiectorum. Prioritas verò & posterioritas in iisdem, circa obiecta libera assignanda est iuxta ordinem diuinæ voluntatis, ut quæ à diuina voluntate sunt prius volita, sint etiam prius ratione cognita: quæ autem sunt posterius volita, sint etiam posterius ratione cognita. Vtraque pars assertionis constat. Nam obiectum præcedit cognitionem, cognitio autem, quæ perfecto modo repræsentat obiectum, proponit illud iuxta ordinem, quo ad ipsam cognitionem præsupponitur. Atqui obiecta necessaria ad actum diuinæ cognitionis præsupponuntur cum ordine, quem habent ab ipsa natura. Contrà verò obiecta libera præsupponuntur cum ordine, quem fortiuntur à libera voluntate Dei. Ergo cum tali ordine representantur ab actu diuinæ cognitionis, quæ obiectum repræsentat, & proponit perfectissimo modo.

62. Ex his deducitur primo scientiam, quā Deus habet de se ipso, esse virtualiter priorem scientiā, quam habet de creaturis: & scientiam, quā habet de creaturis, priorem esse eam, quæ

versatur circa possibilia, quā quæ versatur, circa futura conditionalia: & hanc ratione præcedere eam, quæ versatur circa futura absoluta. Quorum ratio est, quia scientia cōmensuratur obiecto; ergo iuxta prioritatem & posterioritatem obiectorum concipienda est prioritas, & posterioritas in ipsa scientia. Sicut igitur inter obiecta diuinæ scientiæ Deus præcedit creaturas: inter creaturas autem, possibilia præcedunt conditionalia; conditionalia verò absolute futura: ita scientia, quam Deus habet de se, est ratione prior scientiā, quam habet de creaturis; quæ versatur circa creaturas, scientia possibilem est prior, scientia conditionalium; & hæc prior, quā scientia absolute futurorum. Quin eadem scientia, quæ versatur circa vnum & idem obiectum, concipienda est prior, ut repræsentat illud secundum vnam perfectionem, quam secundum aliam. Quo pacto scientia, quā Deus habet de seipso, ut terminata ad essentiam concipienda est prior, quā ut terminata ad personas; & quæ terminatur ad creaturas, ea concipienda est prior, quæ ad rationes priores, & vniuersaliores terminatur.

63. Deducitur secundò. Scientiam visionis supponere in Deo notitiam liberi decreti absolute de re, cuius est scientia visionis; quæ admodum & scientiam de effectu conditionato notitiam decreti conditionati de re, cuius est scientia conditionata: scientiam verò simplicis intelligentiæ nullam supponere notitiam decreti in Deo, nisi tantum possibilem.

Ratio primi est, quia scientia visionis est notitia obiecti existentis in aliqua differentia temporis. Quidquid autem in tempore existit, vilius alicuius liberi decreti Dei existit. Ratio secundæ est: nam eo modo, quo effectus creatus est futurus, supponere debet in causa, quæ ad sui futuritionem necessaria sunt, inter quæ est decretum conditionatum Dei; ergo illud supponi debet ante notitiam effectus sub conditione futuri. Ratio tertij est; quia scientia simplicis intelligentiæ versatur circa possibilia: possibilia autem in esse possibili non dependent ab aliquo decreto Dei, cum ante omne decretum Dei habeant esse possibile vi solius omnipotentia diuinæ, præcedentis quodcunque decretum actuale. Igitur scientia simplicis intelligentiæ nullam supponit notitiam decreti diuini nisi tantum possibilem.

64. Deducitur tertio. Interdum notitiam vnius effectus futuri præsupponere notitiam alterius effectus futuri: ut cum Deus ex existentia vnius rei mouetur ad decernendam existentiam alterius: ut cum ex peccato finali impoenitentiæ præuiso decernit æternam damnationem peccatoris; & ex meritis finalibus præuisis decernit æternam gloriam iustis.

66. Dico 3. Prioritas & posterioritas in actibus diuinæ voluntatis circa obiecta necessaria sumenda est ex prioritate & posterioritate obiectorum; circa obiecta verò contingentia ex libera ordinatione ipsius voluntatis diuinæ circa talia obiecta. Prior pars assertionis patet: quoniam voluntas diuina ad obiecta

necessa-

necessaria fertur necessarium, non modò quoad specificationem, verum etiam quoad exercitium, & secundum omnem modum, quo obiecta ipsa natura sua postulant; nam hæc est propria perfectio voluntatis diuinæ, vt non possit aliter ad obiecta ferri, quàm obiecta ipsa natura sua postulat. Vnde sicut nō potest diligere malum, & odisse bonum: ita nec primario amare creaturas, secundario seipsum: vel inter creaturas ipsas possibiles, perfectius amare imperfectiores, imperfectius verò perfectiores; sed vnamquæque iuxta perfectionem, quā propria natura obiecti exigit: licet subiectiue & ex parte actus omnes equaliter diligat. Habet autem hanc perfectionem diuina voluntas ex eo, quod est prima regula in operando, vt non possit nisi perfectissimum modum operandi habere. Hinc constat, Deum prius diligere seipsum, suasque perfectiones, quàm creaturas, quia seipsum diligit vt obiectum primarium, & causam creaturarū; creaturas verò vt obiectum secundarium, & effectus suæ omnipotentis: Item prius diligere creaturas, quàm sibi sunt proximiores, & quoad essentialiter perfectiones similiore.

66. Posterior pars assertionis probatur: nā sicut obiecta cōingentia quoad futuritionem, & mutuam ordinationem inter se pendent ex libera voluntate Dei: ita prioritas & posterioritas in actibus diuinæ voluntatis circa talia obiecta sumenda est ex libera ordinatione eiusdem voluntatis diuinæ; vt quæ sunt ordinata vt finis, sint prius volita; quæ verò vt media, posterius; ac proinde idem actus diuinæ voluntatis, vt terminatus ad obiectum vt finem præconcipiendus est virtualiter prior seipso, vt terminatus ad aliud vt medium. Intelligendum est autem hoc de actu terminato ad finem, & ad media propter eundem finem, non autem de actu terminato ad vnum vt finem, & ad aliud vt medium propter alium finem. Nam tota prioritas & posterioritas in actibus diuinis sumenda est penes obiecta, cum in se nullam habeant prioritatem & posterioritatem, sed potius sit vnus & idem indiuisibilis actus. Obiecta autem nullam habent prioritatem & posterioritatem inter se, nisi certo ordine ad inuicem comparentur vi libertatis diuinæ; intendens vnum vt finem, aliud verò vt medium propter eundem finem.

67. Ex his deducitur, Intentionem esse in Deo virtualiter priorem electione; quia illa est circa finem, hæc circa media. Finis autem præcedit media, cum sit ratio eligendi media. Cæterum hoc intelligendum est, quando finis intenditur independenter ab aliquo medio determinato: nam tunc voluntas finis adæquatè præcedit voluntatem mediorum; cum nullam dependentiam dicat ab hoc vel illo medio in particulari, sed tantum ab aliquo in communi; vnde semper manet eadem voluntas finis, quocunque medio electo. At verò, quando finis intenditur dependenter ab aliquo determinato medio, absque quo finis ipse non intenderetur, tunc voluntas finis non est simpliciter & adæquatè prior voluntate

medij, sed solum secundum quid, & inadæquatè: quia licet sit prior in ratione causæ finalis, est tamen posterior in aliquo alio genere causæ. Vt voluntas, quā Deus voluit Christum, vt caput & finem omnium prædestinatorum, fuit secundum probabiliorem opinionem dependens à remedio peccati originalis, sine quo Christus non fuisset incarnatus: ac proinde talis voluntas eligendi Christum in caput prædestinatorum non fuit simpliciter, & adæquatè prior voluntate eligendi eundem in remedium peccati, sed tantum secundum quid, & in vno dumtaxat genere, nempe in ratione finis, dependentis à remedio peccati in ratione medij; quia si hoc futurum non fuisset, nec Christus electus fuisset.

68. Vnde vltius sequitur, tale decretum in Deo non esse duplex, alterum ad finem, alterum ad medium; sed vnum adæquatè terminatum ad finem dependenter à medio, & ad medium dependenter à fine. Quo fit, vt non possit mutari circa vnum, quin mutetur circa alterum, quoniam ad vtrumque terminatur indiuisibiliter per mutuam connexionem vtriusque. Contrà verò, quando finis intenditur independenter ab aliquo determinato medio, decretum est duplex: nam tunc, integra manente voluntate finis, variari potest voluntas mediorum particularium. Vt secundum opinionem Scoti manere potuisset voluntas de Incarnatione Christi simpliciter, esto futurum non fuisset peccatum: quoniam in eius opinione Christus fuit electus independenter à remedio peccati. Vnde etiā peccato non futuro, futurus fuisset Christus saltem in carne impassibili. Quare in hac opinione voluntas eligendi Christum est adæquatè prior voluntate redemptionis, sicut & distinctum decretum ab ipso decreto redemptionis, quia vnum separari potuisset ab alio, integro manente principali decreto de fine.

69. Dico 4. impossibilis est libera ordinatio mediorum ad finem, absque aliqua physica mutatione in rebus ipsis ordinatis. Assertio constat ex fundamento quartæ sententiæ. Nam rem vnam liberè ordinari ad aliam, est realis aliqua denominatio, de nouo adueniens rei, quæ ordinatur: ergo prouenire debet ab aliqua noua forma reali; hæc autem esse non potest actus ipse liber diuinæ voluntatis, quia hic non est liber formaliter antecedenter ad physicam mutationem creature, sed sit formaliter liber per ipsam physicam mutationem creature, tanquam per essentialē connotatum. Hoc autem contra tertiam sententiam vt certo posito, difficultas insurgit, quænam mutatio sit necessaria, vt vna res à Deo liberè ordinetur ad aliam, ad quam non est suapte natura ordinata.

70. Arrubal 1. p. disp. 58. cap. 4. id efficitur peculiari actione, quæ ex indiuidua sua differentia sit ad talem finem intrinsecè ordinata. Quæ peculiaris actio est adæquatū fundamentum denominationis, qua vna res dicitur esse propter aliam. Cum igitur vult Deus ordinare aliquod medium ad finem, ad quem

Arrubal.

non

non est suapte natura ordinatum, efficit illud peculiari actione, distincta ab ea, qua illud effecisset, si ad talem finem non ordinasset; ratione cuius peculiaris actionis tale mediū intrinsecè respicit talem finem, ad quem dicitur liberè à Deo ordinari. Fundamentum ipsius est, quoniam ordinatio vnus rei in aliam, aut debet conuenire rei ab extrinseca voluntate ordinantis, aut ab intrinseca forma respiciēte rem ipsam, in quam ordinatur: nequit autem hoc cōuenire rei ab extrinseca voluntate Dei liberè ordinantis; quia libera volitio Dei per se spectata non habet intrinsecū ordinem ad finē creatum, vt per extrinsecam denominationem possit talem ordinem rebus impartiri. Ergo si neque res habet à propria essentia, vti habet terra intrinsecum ordinem ad centrum mundi, habere illum debet ab aliqua forma superaddita: quæ alia esse non potest, quàm peculiaris actio, qua talis res intrinsecè ordinetur ad aliam, tanquam ad finem accidentalem & extrinsecum.

Vasquez.

71. Vasquez 1. p. disp. 82. cap. 6. id efficit censet per naturalem proportionem rerum, qua inuicem comparantur. Vt quia opus iusti in gratia factum proportionem condignitatis habet cum gloria, si ei gloria datur, dari dicitur intuitu talis operis, quod suapte natura proportionem habet cum gloria. Item quod quis oratione, aut alio pio opere sibi, vel alteri peculiarem gratiam impetret, proportionē congruitatis habet cum tali gratia, quam sibi vel alteri impetrat. Et propterea dicitur Deus talem gratiam conferre intuitu talis operis; sine qua proportionem dici non posset Deū gratiam, vel gloriam cōferre intuitu taliū operū.

Arrubal.
Vasquez.

4. Reg. 13.

72. Ego verò nec priorem modum Arrubalis necessarium, nec posteriorem Vasquez adæquatum existimo. Primum constabit ex dicendis. Secundum probo. Tum quia sæpe Deus operatur vnum propter aliud, etiam si nulla sit vnus ad aliud proportio, aut naturalis connexio; vt 4. Reg. 13. *Si percussisses, inquit propheta Eliseus, Ioam regi Israel, quinques, aut sexies, siue septies, percussisses Syriam vsque ad consummationem.* Cum tamen nulla sit naturalis proportio, aut cōnexio inter percussione[m] terræ & consummationem Syriæ, quam Propheta regi prædixerat, si quinques, aut sexties, vel septies iaculo terram percussisset. Tum quia, stante eadem proportionem naturali vnus ad aliud, potest Deus vnum nō operari propter aliud. Vt stante naturali proportionem operis iusti in gratia facti, posset Deus gloriam conferre iusto, & non intuitu talis operis; quod inde patet, quia etiam si tale opus nōn præcessisset, adhuc Deus potuisset eandem gloriam conferre iusto. Cum autem Deus vnā rem operatur independentem ab alia, quia nimirum etiam illa non existente, adhuc operaturus esset aliam, non dicitur operari vnum intuitu alterius. Quia vnum operari intuitu alterius, importat aliquam dependentiam & causalitatem vnus ab alio.

73. Quare dicendum est, hanc mutationem fieri in rebus ordinandis, vel per dependentiā

in esse vnus ab alio, vel per peculiare modū, quo res ordinanda à Deo producit. Priori modo mutationis vtitur Deus, cum vnū operatur dependentem ab altero, vt vastationē Syriæ dependentem à quinta percussione terræ. In quo casu Syriæ vastatio pendet à quinta percussione terræ; quia ea existente extitisset Syriæ vastatio: & è contra, ea non existente, non extitit Syriæ vastatio. Atque hæc mutatio satis est, vt vnā res dicatur ordinari ad aliā, ad quā nō est suapte natura ordinata. Etenim hoc ipso quod Syriæ vastatio connotat quintam percussione[m] terræ, tāquam conditionē, sine qua ipsa futura non esset, ex ordinatione diuina, pendet ab illa, ac proinde quinta terræ percussio dicitur extrinseco actu libero Dei ordinata ad Syriæ vastationem. Confirmatur, quia frustra ponitur huiusmodi actio peculiaris, intrinsecè ordinans vnū ad aliud: cum omni intrinseco ordine præciso, ex sola voluntate Dei liberè producente vnum dependentem ab alio, sit vnum dependens ab alio, ac proinde ordinatum ad aliud. Posteriore modo vtitur Deus, quando permittit, vel operatur aliquid, vt inde occasionemumat operandi aliud, vt permittit venditionē Ioseph, vt ex ea occasionemsumeret exaltandi illum: imò etiā cooperatus est cum Ægyptijs ad emendū illū, vt postea exaltaret illū supra totam Ægyptū.

74. Ex dictis ferri potest iudicium de reliquis opinionibus. Nam prima Caietani, etsi verificari possit respectu scientiæ simplicis intelligenti, quæ ad obiecta tendit iuxta ordinem & connexionem, quam res ipsæ seruant in se; ea tamen de scientia visionis verificari nequaquam potest: nam hæc ad obiecta fertur iuxta ordinem & dependentiam, quam fortiuntur ex diuina voluntate: quæ res exequendas ordinare potest prout vult. Potuit enim velle Incarnationem Verbi, vt finem independentem à quocunque determinato medio, homines verò dependentem ab hoc fine, tam secundum esse naturæ, quàm secundum esse gratiæ & gloriæ, & consequenter potuit scientia visionis, quæ ad obiecta fertur secundum ordinem, quem fortiuntur ex libera ordinatione Dei, prius ratione exprimere ordinem vnionis hypostaticæ, quàm naturæ aut gratiæ. Vnde respectu huius scientiæ falsum est Caietani fundamentum.

Caietanus

75. SECUNDA opinio Scoti falsum supponit fundamentum, nempe quod Deus necessariò debeat prius eligere quæ sunt fini suapte natura propinquiora, ac nobiliora. Nam potest Deus pro sua innata libertate prius, hoc est independentius eligere quæ natura sua sunt ignobiliora, & à fine remotiora, vt ex disputandis de Incarnatione suppono.

Caietanus
Scotus.

76. TERTIA sententia in eo tantum deficit, quod asserat, posse diuinam voluntatem rem vnā ordinare ad aliam, ad quam non est suapte natura ordinata, per liberam dumtaxat ordinationem Dei, absque vlla intrinseca mutatione rei ordinandæ. Vnde falsum est fundamentum, quod ad id probandum assumit, nempe quia id potest voluntas creata;

quoniam

quoniam voluntas creata id potest mutatione sui actus: in creata verò voluntas, cum sit immutabilis, nequit hoc prestare per mutationem sui actus; ergo per mutationem obiecti.

77. QUARTA sententia est planè nostra. Atque hæc de signis prioritatis & posterioritatis in communi; plura in materijs proprijs.

DISPVATIO XXIII.

De Potentia productiua Diuinarum Personarum.

SECTIO PRIMA.

An in Diuinis personis sit potentia productiua notionalis realis.

1. PRIMA sententia negat. Est



Aureoli in 1. dist. 7. p. 1. ar. 2. quod multis probat. Summa probationis est. Vbi nulla est productio elicit, nullum est principium productiuum: in diuinis nulla est productio elicit: igitur nullum principium productiuum. Maior liquet, quia vbi nulla est productio elicit, nulla est distinctio productionis & producentis: vbi nulla est distinctio productionis & producentis, nullum potest esse principium producens, cum inter productionem & productum intercedere oporteat distinctio. Minor primi syllogismi probatur; nam in diuinis duæ tantum sunt productiones, generare, & spirare: at nulla ex his est elicit, sed vtrique identificata cum principio ipso generante, & spirante. Confirmatur, quia Pater non habet potentiam realem, vt sit Pater; alioqui haberet potentiam realem ad seipsum producendum: ergo nec habet potentiam realem ad gignendum Filium. Consequentia probatur, nam ideo Pater est Pater, quia Filium gignit: ergo si haberet potentiam ad gignendum Filium, haberet potentiam ad esse Patrem.

2. SECUNDA sententia affirmat. Est S. Thomæ 1. p. q. 41. ar. 4. Syluij ibid. & communis Scholasticorum cum Magistro in 1. dist. 7. quæ adeo vera est, vt nequeat sine maxima temeritate negari. Fundamentum est. In Deo est realis productio, à producente realiter distincta; ergo est realis potentia productiua. Antecedens constat ex disputatis de processionibus in communi. Consequentia verò patet, quia vbi est productio à producente realiter distincta, est realis potentia: si igitur in Deo est realis productio à producente distincta, erit realis potentia productiua. Non igitur potentia productiua in Deo dicit solam non repugnantiam, & actuaalem connexionem terminorum, vt Aureolus autumat, sed veram & realem rationem principij.

3. DICES. Potentia dicitur respectu termini possibilis. Atqui in Deo nihil est possibi-

le. Igitur in Deo non est potentia realis. Minor patet, nam quidquid in Deo est, actu est, vt pote ens necessariū & à se. Maior probatur, nam potentia productiua origine præexistit termino producendo: ergo concipi, & esse potest sine termino actu existente. Respondeo cum distinctione minoris: in Deo nihil est possibile, prout possibile dicit contingens, concedo, prout possibile continetur sub necessario productio, nego. Ita S. Thomas loco præcitato ad 2. Ad probationem distinguo antecedens: quidquid in Deo est, actu est, prout actu esse excludit potentiam passiuam, & temporis durationem, concedo; prout actu esse excludit potentiam actiuam, & prioritatem originis, nego: quia hoc non repugnat actui puro. Nego autem, potentiam actiuam in Deo concipi, aut esse posse sine termino actu existente; quia licet terminus originetur à potentia, quoniam tamen originatur necessario, & essentialiter, nequit intelligi potentia productiua in Deo, quin simul intelligatur actu producens, atque adeo cum termino actu originato. Neque enim implicat, aliquid esse prius origine, & tamen concipi non posse absque termino à se originato; quando actu originare est de essentia principij originantis, vt est respectu potentie productiue notionalis diuine. Neque esse prius origine aliud importat, quàm esse id, à quo est originatum: quod stare potest cum simultaneitate conceptionis originantis cum ipso originato.

4. Ad fundamentum oppositæ sententiæ distinguo minorem: in Deo nulla est productio elicit actiua, concedo; nulla est productio elicit passiuæ, seu quasi passiuæ, nego. Atque hæc sufficit ad potentiam productiuam realem, vt per se patet. Ad probationem concedo minorem, de generare & spirare actiuo; nego autem de generare & spirare passiuo, respectu cuius tantum ponitur potentia productiua in Deo. Ad confirmationem nego consequentiam. Ad cuius probationem distinguo antecedens: ideo Pater est

Pater

Aureolus.

S. Thomas.
Syluius.
Magister.
Scholastici

S. Thomas